

формувати свою особливу правову систему. Тобто розвиток і вдосконалення національних правових систем залежить від взаємодії з іншими правовими системами.

Список використаних джерел

1. Удовика Л. Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір: монографія. Харків: Право, 2011. 552 с.
2. Скуратівський А. В. Формування та розвиток правової культури в українському суспільстві (філософсько-правовий аналіз) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.02.12. К., 2004. 24 с.
3. Мартышин О. В. Национальнаяполитическая и правовая культура в контексте глобализации. Государство и право. 2005. №4. С. 11.
4. Зорькин В. Д. Право в умовах глобальних змін: монографія. М.: Норма, 2013. 496 с.
5. Державно-правове регулювання в умовах трансформації суспільних відносин: [монографія] заг. ред. Ю. Л. Бошицького. Київ : Юрид. думка, 2009. 536 с.
6. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія М.І.Панов (кер. авт. кол.), Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2008. С. 190.

Ціцюра О.

*студентка I курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.і.н, доцент
кафедри теорії та історії
держави і права ТНЕУ
Ухач В.З.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАРУЧИН В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Вивчення генезису такого цивільно – правового інституту як заручини, дослідження сімейного права, має важливе значення у контексті визначення напрямків правотворчості нашої держави. Інститут заручин, є елементом нашої правової культури і повною мірою повинен бути досліджений і відновлений у сучасному житті

Проблематикою досліджень правового регулювання шлюбу та сім'ї, а зокрема інституту заручин, займалися такі фахівці у галузі цивільного і сімейного права, як С. А. Муромцева, Є. О. Харитонова, Я. М. Шевченко Л. А. Савченко, С. І. Шимон, В. І. Шульгін, О. І. Сафончик та інші.

Метою цієї роботи є комплексний аналіз інституту заручин, розкриття його правового регулювання, становлення та генезису в Україні. Виходячи із мети поставлено завдання розкрити сутність поняття «Інститут заручин», описати загальний розвиток та особливості його генезису.

Заручини – це урочисте скріплення згоди обох сторін на весілля, означає обіцянку, яка здійснюється в усній, вербальній формі. На сьогодні законодавство багатьох країн містить норми про те, що передувати укладенню шлюбу можуть заручини. Проте порядок здійснення заручин і юридичні наслідки відмови від шлюбу є різними.

З вступом в дію Сімейного кодексу, інститут заручин з'являється у в українському законодавстві (у грудні 2006 року до ряду статей СКУ були внесені зміни і визначення «заручин» виключено. – *Авт.*). Якщо описувати інститут заручин в найдавніші часи української держави, то необхідно згадати, що шлюбне життя було надто складним. На нього впливали сотні важливих

чинників і тисячі всіляких дрібниць. Вважалося, що життя подружжя – це чуттєво-конкретне життя, яке неможливе без співчуття і співпереживання. Вважалося, що жити родиною, бути рідними один одному і мати поруч дітей і кохану людину найкраще, що може бути. Українці розуміли, що бути сім'єю означає бути разом на нелегкій подружній ниві та ділити все навпіл.

Увесь тривалий шлях розвитку і творення сім'ї поділяється на кілька стадій: 1) домінування роду як спорідненість кровних родичів; 2) значення роду звужується до розуміння великої сім'ї (сімейної общини), до складу якої входило три-п'ять поколінь родичів; 3) відбувається відокремлення сім'ї від роду [9, с. 14-17].

За часів України-Руси сімейні відносини мали патріархальний характер і регулювалися як нормами звичаєвого права, так і чинним княжим законодавством, а після запровадження християнства - ще й церковними уставами. Коли ж прийняли християнство, то сімейне право почали розвивати за нормами візантійського церковного права. Укладання шлюбу за канонічними нормами було тотожне з таїнством, і визнавалися лише ті шлюби, які були освячені церквою, тобто коли подружжя вінчалось в церкві. Шлюбіві передували заручини, що отримували релігійне освячення в особливому обряді. Тракувалось, що перша стадія шлюбу, яка вела до встановлення родинних зв'язків мала назву заручини. При укладанні шлюбу зверталось увагу на волевиявлення сторін подружжя та вік, який становив 17-19 років [6, с. 41-43].

Якщо ж говорити про врегулювання шлюбно-сімейних відносин та інституту заручин за «Руською правдою», то слід згадати, що шлюб передувало сватання, де уклали угоду про одруження. Після сватання родичі збиралися для змовин де домовлялися про деталі весілля, обов'язки подружжя. І саме на цих змовинах відбувалися «заручини» - тобто висловлювання про згоду наречених укласти шлюб.

Якщо ж переміститись у часі творення української державності, то варто пригадати норми Литовських статутів, які змінили норми сімейного права на українських землях. З XVI століття було узаконено форму церковного шлюбу, а законодавство визначало порядок укладення шлюбу. Щоб укласти шлюб треба було перейти через такі етапи, як сватання, оглядини, заручини, вінчання та весілля [5, с. 146]. Сватання й оглядини як підготовча стадія не мали правових наслідків. Набули поширення заручини при свідках та з виконанням символічних дій. Шлюб мав бути укладений у домовлений термін і усі юридичні наслідки наступали лише після заручин. Сторона, що відмовилась від одруження після укладення заручин, була зобов'язана виплатити передбачену угодою неустойку як відшкодування матеріальних витрат на підготовку до укладення шлюбу. Заручини могли мати місце навіть у дитячому віці. Після сватання та заручин уклали шлюбний договір, де головною частиною були майнові відносини [3, 7-12].

На нашу думку, так як українці набираються новизни з інших країн, то поняття заручин малими темпами починає занепадати. Проте все ще велика кількість молодих людей дотримуються прадавніх традицій та звичаїв. І заручини залишаються найважливішою обрядовою дією передвесільного етапу. [8, с. 290-293]. Якщо ж описати моє бачення поняття «Інституту заручин», то я бачу це як урочисте скріплення згоди обох сторін на весілля, яке відбувається за гарним застіллям, поряд з найдорожчими людьми. Воно сформувалось протягом багатьох років та пронесло у собі всілякі виправлення, зміни та доповнення. Сьогодні в Україні немає обов'язкової форми заручин.

Таким чином, можна дійти до висновку, що інститут заручин є важливим поняттям, яке зберегло свою сутність протягом багатьох років, це дає підставу розглядати угоду про вступ у майбутньому до шлюбу як цивільно – правовий договір особливого роду з певною специфікою та особливостями. Заручини відіграють велику роль у житті сучасного українського суспільства і тому мають право на існування.

Список використаних джерел

1. Захарченко П., Вікторов І. Суспільно-політичний лад та право на землях України у складі Великого князівства Литовського. *Історія держави і права України*. 2002. № 33-34. С. 2-12.

2. Озель В. І. Договірні засади шлюбних відносин в історії українського права. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 3. С.41-45.
3. Петrenchенко. С. А. Актуальні аспекти укладення та розірвання шлюбного договору в Україні: історія та сучасність. *Форум права*. 2014. № 3. С. 290-295.
4. Ромовська З. В. *Українське сімейне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл.* Київ: Правова єдність. 2009. С. 3-20.
5. Ухач В.З. *Історія держави і права: навчальний посібник*. Тернопіль: Вектор, 2011. 378 с.

Шупарська М.
студентка 1 курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник : к.ю.н., доцент,
доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та
історії держави і права ТНЕУ
Кравчук М.В.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ПРАВА

Актуальність представленої наукової розробки є незаперечною. Оскільки, за твердженням М. Кравчука «принципи права сприяють консолідації всіх форм правової діяльності, формування правового мислення і культури, надають внутрішньої цілісності правовій системі, забезпечують зміцнення законності і правопорядку, гарантують реалізацію прав та інтересів українських громадян [1, с. 96]. На його думку у принципах «зосереджено світовий досвід розвитку права, досвід генезису цивілізацій, вони є стрижнем правової матерії» [2, с.205].

Принципи права – це одне з фундаментальних понять правової системи, яке є найбільш вживаним і формує вимоги, які ставляться до учасників суспільних відносин для поєднання інтересів усіх груп населення.

Проблема принципів права є завжди актуальною та належить до більш складних, адже через її мінливість, вона завжди потребує нових досліджень і доопрацювань.

Правові принципи досконаліше розкривають місце і розвиток права у суспільному житті. Вони більш пріоритетні та більш стійкі, ніж інші норми права.

Якщо розглянути проблему реалізації принципів права, то найбільш наочним та зрозумілим є її аналіз стосовно застосування принципів права у процесі розбудови вітчизняного громадянського суспільства і правової держави.

Доречно підкреслити призначення принципів права. Зокрема те, що останні забезпечують вплив норм права на суспільні відносини шляхом правового впливу.

Принципи права виражаються двома поширеними способами. Перший – це текстуальне закріплення, який полягає у безпосередньому формулюванні їх у нормах права, другий – це змістовне закріплення, він полягає у виведенні принципів права зі змісту нормативно-правових актів.

На сьогоднішній день принципи права найбільш вагомими у забезпеченні прав людини. Вони є концентрованими, узагальненими вимогами до правових відносин.

Важливо зауважити, що принцип «верховенства права» є ключовим для всієї правової системи України. Впровадивши їх у правове життя, юристи вважають, можна змінити якість суспільного буття. Оскільки ми будемо правову державу майже 30 років, але суттєвих змін не відбулося, національне завдання українців найшвидше впровадити принцип «верховенства права».